Suomen ympäristökeskus SYKE
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

prof. Mikael Hildén

4.10.2021 SYKE/2021/2454

Verojaosto perjantai 08.10.2021 klo 10.15 / HE 144/2021 vp / Julkinen

Viite: HE 144/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain sekä oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 11 §:n muuttamisesta
Asia: Asiantuntijalausunto

Polttoturpeen verotuksen lattiahintamekanismi ja polttoturpeen veroton käyttö

Polttoturpeen käytön vähentäminen on todettu yhdeksi taloudellisesti tehokkaaksi keinoksi rajoittaa Suomen kasvihuonekaasupäästöjä. Polttoturpeen käytön rajoittaminen vähentää myös energiantuotannon ja ympäristönsuojelun sekä luonnonsuojelun välisiä ristiriitoja. Turpeen käytön ennakoitua nopeampi väheneminen on siten ollut ilmastopolittikan kannalta myönteistä. Nopea muutos on kuitenkin myös synnyttänyt kohtuuttomia tilanteita osalle niistä, jotka ovat saaneet elantonsa turvetuotannosta.

Äkillinen murros johtuu osittain siitä, että päästökaupassa päästöoikeuksien hinta on noussut samalla, kun on kansallisesti supistettu turpeen merkittävää veroetua verrattuna muihin kasvihuonekaasupäästöjä aiheuttaviin polttoaineisiin. Turpeen suhteellinen edullisuus ei kannustanut hakemaan uusia ratkaisuja energiantuotantoon, kunnes tilanne muuttui nopeasti ja aiheutti vakavia ongelmia osalle turvetuottajista.

Väistämätöntä siirtymää muihin energiatuotantomuotoihin pyritään esityksessä varmistamaan lattiahinnalla ja pehmentämään verottomuudella. Kuten hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, esitetty lattiahinta jää nykyisillä päästöoikeuksien kehitysnäkymillä teoreettiseksi mahdollisuudeksi, ja sillä on lähinnä merkitystä periaatteellisena viestinä siitä, että turpeen käyttöä pyritään aktiivisesti vähentämään.

Turpeen käytön verottomuuden laajentamisella pyritään turvaamaan turpeen käyttöä polttoaineena erityisesti laitoksissa ja lämpökeskuksissa, jotka eivät ole päästökaupan piirissä. Ehdotettu ratkaisu vähentää valtion verotuloja ja lisään valtion hallinnollisia kustannuksia. Perusteluna on, että verottomuuden laajennuksen ansiosta väistämätön muutos turpeen käytön vähentämiseksi toteutuu reilun siirtymän mukaisesti. Ratkaisun ongelmana on ennen kaikkea se, että se ei tue aktiivista vaihtoehtoisten ratkaisujen hakemista energiantuotannossa. Se voi näin tarpeettomasti myös viivästyttää investointeja ja muita kehittämistoimia. Reilun siirtymän mukaista on ennemmin se, että toimijoille korvattaisiin luopumisesta turpeesta sekä tuettaisiin mm. uudelleen kouluttautumista ja työllistymistä.

Verottomuuden laajentaminen pienimuotoiseen turpeen polttoon vaikeuttaisi taakanjakosektorin päästöjen vähenemistä tilanteessa, jossa EU:n uudet Suomelle ehdotetut tiukentuneet taakanjakosektorin päästötavoitteet vuodelle 2030 ovat osoittautuneet hankalaksi saavuttaa. Esitetty

ratkaisu kiristäisi taakanjakosektorin päästövähennystarpeita toisille sektoreille, kuten liikenteelle ja työkoneille, joiden päästöjen vähentämiskustannukset ovat selvästi korkeammat kuin pienimuotoisen turpeen polton päästöjen vähentämiskustannukset.

Vaihtoehtoisten energiantuotantoteknologioiden nopea kehitys tarjoaa uusia ratkaisuja, joita voidaan soveltaa myös niissä voimalaitoksissa ja lämpökeskuksissa, jotka eivät kuulu päästökaupan piiriin. Tämän siirtymän edistäminen olisi myös huoltovarmuuden kannalta kestävämpi ratkaisu kuin turpeenpolton ylläpitäminen turpeen verottomuudella. Reilu siirtymä olisi ollut toteutettavissa luomalla siirtymätuet turvetuotannosta luopuville yrityksille ja kannustamalla voimalaitoksia ja lämpökeskuksia vähentämään polttoon perustuvia ratkaisuja energiantuotannossaan.

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet tutkimusprofessori Paula Kivimaa, tutkimusprofessori Maria Kopsakangas-Savolainen ja professori Jyri Seppälä

Liitteet -

Jakelu Eduskunnan verojaosto

Suomen ympäristökeskus SYKE | Finlands miljöcentral | Finnish Environment Institute

Latokartanonkaari 11 | 00790 Helsinki | FINLAND
+358 295 251 000 | mailto: kirjaamo.syke@syke.fi | Y-tunnus 0996189-5
www.syke.fi